

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Danne-Virke II

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 408.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig03val-shoot-idm139670056972880/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Danne-Virke II

Hvad er da nu den sunde Menneske-
Forstand, og hvad er Erfaring?

For at besvare disse Spørgsmaal maae vi vel allerførst spørge: hvad er Forstand? thi at det philosophiske Aarhundrede i det mindste i denne Henseende har været i et saadant Vilde-
rede med sin Forstand, at det slet ikke har kunnet blive enig med sig selv om, hvor og hvad den var, det er uimodsigeligt; imedens En gjorde den til den praktiske Fornufts Handlinger, gjorde en Anden den til Fornufts Skolemester, og en Tredie, under Navn af Intelligents, til en Gud; og herved vendtes da saaledes op og ned paa den, at ingen vidste, hvad den blev til.

For nu at besvare dette Spørgsmaal, maae vi strax gaae til Erfaringen; thi den er aabenbar det Eneste, der kan stæfæste Noget, og uden at tage den med, bliver al Strid om Ord tom Ordstrid; og naar nu den ene har sat sig i Hovedet, Ordet skal betyde Eet, og en anden noget Andet, er Trætten uendelig. Først vil vi da spørge, hvad Ordet betyder i Folke-Munde, og siden see efter, om den Betydning kan holde Stik, det vil sige, beholdes uden at forvirre Talen om de menneskelige Vilkaar.

Nu er det vist, at Folket ved Forstand forstaaer Evne til at gøre sig ordenlige Tanker og tydelige Begreber, ligesom Fornuft i deres Mund betegner mere Tænke-Evne i det Hele, hvad Stand den saa end er i. Man fradømmer derfor ingenlunde det spæde Barn eller den Afsindige Fornuft, men Forstand; den ene er ikke i Stand, den anden ude af Stand til at tænke ordenlig, den ene er umyndig, den anden forrykt. Sund Menneske-Forstand maae da i Folkets Mund betegne den Evne til tydelige og sunde — det er: rette og sande — Begreber, som findes hos ethvert Menneske, der er kommet til Skiels Aar og ei kan kaldes forrykt. At vi nu baae kan og skal følge denne Talebrug, er ligefrem, thi at forandre giængse Ords Betydning efter sit eget Hoved, er netop den Daarskab, der har frembragt den Tungemaalenes Forvirring i vore saakaldte philosophiske Bøger, som gjør, at de maa oversættes, inden de kan forstaaes, noget, Philosopherne selv iodrømmede ved at sige, de skulde populariseres, men overlode det, alt for beskedne, helst til deres Læringer, der aabenbar maatte være deres Mestere for at gøre, hvad de erklærede, var dem selv umuligt: udtrykke deres Mening i almeenfattelige Ord. Var det altsaa et andet Begreb end det, Folket forbinder med Udtrykket sund Menneske-Forstand, vi vilde omtale, da maatte vi ogsaa bruge andre Udtryk; men nu er det, som man veed, netop det samme, da Philosopherne